Ak?lc? ?laç Kullan?m?na Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Ak?lc? ?laç Kullan?m?na Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16620

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Ak?lc? ?laç Kullan?m?na Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçe?i (A?KETÖ), ebeveynlerin çocuklar?na yönelik ilaç kullan?m? konusundaki tutumlar?n?, bilgi düzeylerini ve **ak?lc? ilaç kullan?m?** prensiplerine uygun davran??lar?n? ölçmek amac?yla geli?tirilmi? **psikometrik** bir araçt?r. Ölçek, Arzu Çelebi taraf?ndan 2018 y?l?nda doktora tezi kapsam?nda geli?tirilmi? olup, sa?l?k bilimleri alan?nda ebeveyn e?itim programlar?n?n etkinli?ini de?erlendirmede önemli bir rol üstlenmektedir. A?KETÖ, ebeveynlerin ilaç yönetimi süreçlerine dair inançlar?n? ve uygulamalar?n? iki temel alt boyutta ele almaktad?r.

Ölçek, 5'li **Likert tipi ölçek** format?nda olup, hem olumlu hem de olumsuz maddeler içermekte ve güvenirlik katsay?lar? (Cronbach Alfa= 0.887) yüksek düzeyde iç tutarl?l??a i?aret etmektedir.

Anahtar Kelimeler

Ak?lc? ilaç kullan?m?, ebeveyn tutumu, **sa?l?k bilimleri**, tutum ölçe?i, psikometri, ilaç güvenli?i, ebeveyn e?itimi.

Yazarlar

Arzu Çelebi

Amaç

Ak?lc? ?laç Kullan?m?na Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçe?i'nin temel amac?, ebeveynlerin çocuklar?n?n medikal tedavileri s?ras?nda sergiledikleri ilaç kullan?m al??kanl?klar?n? ve bu al??kanl?klar?n alt?nda yatan bili?sel ve duygusal e?ilimleri kantitatif olarak de?erlendirmektir. Ölçek, ebeveynlerin do?ru dozaj, saklama ko?ullar?, hekim tavsiyesine uyum ve ilaç etkile?imleri gibi konulardaki tutumlar?n? ölçerek, ak?lc? olmayan ilaç kullan?m risklerini belirlemeyi hedefler.

Elde edilen veriler, halk sa?l??? uzmanlar?na ve sa?l?k personeline, yanl?? ilaç kullan?m?n? azaltmaya yönelik hedefe odakl? e?itim ve müdahale stratejileri geli?tirmede somut bir zemin sunmaktad?r. Ölçek, özellikle koruyucu sa?l?k hizmetleri ve pediatrik sa?l?k bak?m? alanlar?nda kullan?lmak üzere tasarlanm??t?r.

Yap?

A?KETÖ, ebeveyn tutumlar?n?n çok boyutlu yap?s?n? ölçmek üzere tasarlanm??t?r. Güvenirlik ve geçerlik çal??malar? sonucunda ölçe?in iki temel alt boyuttan olu?tu?u belirlenmi?tir. Bu boyutlar, ebeveynlerin ilaç kullan?m?na dair hem pratik bilgilerini hem de inanç sistemlerini kapsamaktad?r:

ARABPSYCHOLOGY.COM

Do?ru ve Bilinçli Kullan?m: Bu boyut, ilaçlar?n kullan?m talimatlar?na kesinlikle uyulmas?, doz atlanmamas?, saklama ko?ullar?na dikkat edilmesi gibi pratik ve bili?sel yeterlili?e dayal? tutumlar? ölçer. Bu alt boyutun yüksek puan almas?, ebeveynin ilaç yönetimi konusunda bilinçli davrand???n? gösterir.
Etkili ve Güvenli Kullan?m: Bu boyut, ilac?n etkinli?ine olan güveni, yan etkilerin takibini ve hekim tavsiyesi olmadan ilaç de?i?tirme veya b?rakma gibi riskli davran??lardan kaç?nma e?ilimini kapsar. Bu, ilaç güvenli?ine yönelik alg?lanan **tutum** yap?s?n? yans?t?r.

Geçerlik

Ölçe?in yap?sal geçerli?i, Kapsam Geçerlik ?ndeksi (KG?) kullan?larak incelenmi?tir. KG?, uzman görü?leri do?rultusunda maddelerin ilgili yap?y? ölçme yeterlili?ini de?erlendiren istatistiksel bir ölçüttür. Ara?t?rmada, formun son haline al?nacak maddelerin toplam Kapsam Geçerlik Ortalamalar? (KGO) üzerinden hesaplanan KG? de?eri 0.05 düzeyinde istatistiksel olarak anlaml? bulunmu?tur.

Literatürde kabul gören standartlara göre, KG? de?erinin 0.67'nin üzerinde olmas?, ölçek maddelerinin ölçülmek istenen yap?y? ba?ar?yla temsil etti?ini gösterir. Bu ara?t?rmada hesaplanan KG? de?eri 0.71 olarak tespit edilmi?tir. Bu bulgu, Ak?lc? ?laç Kullan?m?na Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçe?i'nin güçlü bir kapsam ve yap? geçerli?ine sahip oldu?unu teyit etmektedir.

Güvenirlik

A?KETÖ'nün iç tutarl?l???, **Cronbach alfa** katsay?s? ile de?erlendirilmi?tir. Genel ölçek için hesaplanan Cronbach alfa katsay?s? 0.887 olarak bulunmu?tur, bu de?er ölçe?in yüksek düzeyde güvenilir oldu?unu kan?tlamaktad?r.

Alt boyutlar?n güvenirlik analizleri de yüksek iç tutarl?l??? desteklemektedir:

Do?ru ve Bilinçli Kullan?m alt boyutu için Cronbach alfa katsay?s?: 0.894
Etkili ve Güvenli Kullan?m alt boyutu için Cronbach alfa katsay?s?: 0.771

Ayr?ca, ölçek maddelerinin madde toplam puan korelasyonlar?n?n 0.22 ile 0.61 aras?nda de?i?ti?i belirlenmi?tir. Bu de?erler, her bir maddenin genel ölçek puan?na anlaml? ve pozitif katk? sa?lad???n? ve ölçek içindeki homojenli?in yeterli düzeyde oldu?unu göstermektedir.

Faktör Analizi

Ölçe?in yap?sal geçerli?ini belirlemek amac?yla **faktör analizi** yöntemleri kullan?lm??t?r. Güvenirlik bulgular?nda da görüldü?ü gibi, analizler sonucunda ölçe?in ebeveyn tutumunu iki ana faktör (alt boyut) alt?nda toplad??? belirlenmi?tir: Do?ru ve Bilinçli Kullan?m ile Etkili ve Güvenli

ARABPSYCHOLOGY.COM

Kullan?m.

Bu iki faktörlü yap?, ebeveynlerin ak?lc? ilaç kullan?m?na dair tutumlar?n?n tek boyutlu bir bilgi veya davran?? seti olmad???n?; aksine, hem rasyonel uygulama bilgisini hem de ilaç güvenli?ine yönelik risk alg?s? ve inançlar? içeren karma??k bir yap?y? yans?tt???n? göstermektedir. Bu faktör ayr?m?, ölçe?in yap?sal netli?ini ve teorik temellere uygunlu?unu sa?lamaktad?r.

Araç

Test Türü: Geli?tirme (Developmental Scale)

Format: 5'li **Likert tipi ölçek**.

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Ebeveynler.

Ya? Grubu: Ebeveynlik rolünü üstlenen yeti?kin popülasyon.

Popülasyon Detaylar?: Ölçek, doktora tezi kapsam?nda Atatürk Üniversitesi, Sa?l?k Bilimleri Enstitüsü bünyesinde geli?tirilmi?tir.

Test Metodolojisi: Ölçek, Likert tipi derecelendirme kullan?r. Kat?l?mc?lar her bir ifadeye 1'den 5'e kadar puan verirler:

Olumlu Maddelerin Puanlanmas?:

1 = **kesinlikle kat?lm?yorum**
2 = **kat?lm?yorum**
3 = **karars?z?m**
4 = **kat?l?yorum**
5 = **tamamen kat?l?yorum**

Olumsuz (Ters) Maddelerin Puanlanmas?:

5 = **kesinlikle kat?lm?yorum**
4 = **kat?lm?yorum**
3 = **karars?z?m**
2 = **kat?l?yorum**
1 = **tamamen kat?l?yorum**

ARABPSYCHOLOGY.COM

Anahtar Kelimeler

Ebeveyn e?itimi, ilaç yönetimi, halk sa?l???, **sa?l?k** tutumlar?, psikometri, KG?, Cronbach alfa.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Bilgi mevcut de?ildir.

Kurum E-posta Adresi: arzu.celebi@atauni.edu.tr

Yaz??ma Adresi: Atatürk Üniversitesi, Sa?l?k Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçek, 2018 y?l?nda doktora tezi kapsam?nda geli?tirilmi? ve kullan?ma sunulmu?tur. Ölçe?in kullan?m? için sorumlu yazar Arzu Çelebi ile e-posta yoluyla ileti?ime geçilmesi tavsiye edilmektedir.

Ölçe?in orijinal PDF belgesi ?uradan indirilebilir: akilci-ilac-kullanimina-yonelik-ebeveyn-tutum-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Çelebi, A. (2018). *Ak?lc? ?laç Kullan?m?na Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçe?inin geli?tirilmesi* (Yay?nlanmam?? doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Sa?l?k Bilimleri Enstitüsü, Erzurum. Tez ba?lant?s?: tez.yok.gov.tr

Ak?lc? ?laç Kullan?m?na Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Ölçek maddeleri, sa?lanan kaynak içerikte listelenmemi?tir. Maddeler için yazar ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM